

ZAMAN VE MEKÂNI NASIL ALGILARIZ?

Mustafa Altun

4 Şubat 2007

Geçtiğimiz ay Bursa'yı ziyaret ettiğimden beri zihnimde yuvalanan bir sorunun cevabını aramakla meşgulüm: “*İnsan, zaman ve mekânı nasıl algılar?*”

Tanpınarvari bir yaklaşımla nesnelere dünyasından geçerek zamanı algılamak mümkün. Bursa'ya yaptığım son iki gezide Tanpınar'ın Bursa'da Zaman'ını ararken camilerin, türbelerin, asırlık ağaçların dilini bu bağlamda çözmeye çalıştım. “Değişerek devam eden, devam ederek değişen” bir mekânın, bugünün insanı tarafından yeterince iyi anlaşılabilirliğine pek aklım yatmadı. O kültürün izlerini adeta kazımaya çalışan bir toplumun, ne camileri, ne de onu çevreleyen diğer eski yapıları idrak edebileceğine ihtimal veremedim.

Aslında Batı'yı bir ölçüde özümlediğini düşündüğüm Tanpınar'ın da bizimle aynı kaderi yıllar öncesinden paylaştığı vehmine de kapıldım. Sanki Bursa'da Zaman şiirindeki mekânların birer dekordan öteye geçmeyen bir anlam yükü taşıdıklarını hissediyordum. Yüzünü tümüyle Batı'ya dönmüş torunların, atalarından miras kalan bu abidevi eserleri, oryantalist bir gözle incelediklerinin delilleri, alenen ortalarda geziyordu ve ben bu manzaradan alabildiğine rahatsız olmuştum.

Peki, bu toplum zaman ve mekân algısını nerede ve nasıl kaybetmişti? Kimler bu toplumun elinden geçmişini alıp onu hayatın dışına itmişti? Ve niye bu geçmiş şimdilerde el üstünde tutulur olmuştu? Nostaljik bir çehreye bürünmüş, turistik bir hizmetin ifa edilmesinden öteye geçmeyen bu el üstünde tutmalar da neyin nesiydi?

Bütün bu elemli düşüncelere rağmen yine de geçmiş bize her daim olduğu gibi Yeşil Cami'nin çinilerinden, Emir Sultan Camii'nin merdivenlerine oturmuş yaşlı bir dedenin alnındaki çizgilerden seslenivermişti işte. Fotoğraf karesine sığdırmaya çalıştığım bu görüntülerin yüreğimdeki akisleri çok sarsıcı olmuştu. Girift bir bilmecenin pençesine düşmüş gibi sendeledim durdum, şehzade türbelerini tek tek dolaşırken. Zaman tüneline geçerken gibiydim. Bu sığ sularda gelgitlerin bu denli etkili olacağını hiç düşünmemiştim.

Bursa'dan dönüşte sadece ve sadece bu yazının ilk paragrafındaki soru kalmıştı elimde: “*İnsan, zaman ve mekânı nasıl algılar?*” Ola ki eski bir yapının tuğlaları arasında rastlarım diye, tek başıma gerçekleştireceğim bir başka Bursa gezisinde bu sorunun cevabını arayacağım. Derler ya yürüyen değil, arayan bulurmuş! Bizimkisi o hesap işte!